

نقش واسطه‌ای انعطاف‌پذیری کنشی در رابطه با خوش‌بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی در

دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم

سحر هاتف معماری^۱، زهرا روستایی^{۲*}، مریم سادات متولی^۳

۱. کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم پزشکی تهران، ایران.
۲. دکترای تخصصی روانشناسی تربیتی، استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم پزشکی تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
۳. پزشک عمومی، کارشناس ارشد MPH، مربی آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم پزشکی تهران، ایران.

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره دوم، شماره هشتم، زمستان ۱۳۹۹، صفحات ۲۳-۱۸

چکیده

این پژوهش باهدف تعیین رابطه خوش‌بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی در دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم با میانجی‌گری انعطاف‌پذیری کنشی انجام شد. در این تحقیق از روش توصیفی همبستگی استفاده شده است. تعداد نمونه آماری با استفاده از فرمول سرانگشتی به روش مدل‌سازی معادلات ساختاری ۱۳۸ مشخص شد. داده‌های موردنظر با استفاده از پرسشنامه‌های عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان فام و تیلور (۱۹۹۹)، خوش‌بینی تحصیلی اسپنچن-موران و همکاران (۲۰۱۳) و انعطاف‌پذیری کنشی کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) گردآوری و با تکنیک تحلیل مسیر و توسط نرم‌افزارهای SPSS و AMOS ویرایش ۲۱ تحلیل شد. نتایج حاصل نشان داد خوش‌بینی تحصیلی و انعطاف‌پذیری کنشی به صورت مثبت و معناداری با عملکرد تحصیلی رابطه دارند ($p < 0/01$). همچنین خوش‌بینی تحصیلی نیز به صورت مثبت و معناداری با عملکرد تحصیلی ($p < 0/01$)، بین خوش‌بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم با میانجی‌گری انعطاف‌پذیری کنشی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0/01$).
واژه‌های کلیدی: خوش‌بینی تحصیلی، عملکرد تحصیلی، انعطاف‌پذیری کنشی.

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره دوم، شماره هشتم، زمستان ۱۳۹۹

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی
علوم تربیتی

مقدمه

آموزش، در دنیای امروز یکی از مهم‌ترین ضروریات زندگی به شمار می‌رود؛ به طوری که بدون آموزش ادامه زندگی در معرض خطر قرار می‌گیرد. از آنجایی که آموزش نیازمند هزینه و بودجه زیادی است، لذا هدف از آموزش تحصیلی دانش‌آموزان افزایش عملکرد تحصیلی آنان است (وحیدی و براتعلی، ۱۳۹۶). عملکرد تحصیلی^۱، عبارت است از کلیه فعالیت‌ها و تلاش‌هایی که فرد در جهت کسب علوم و دانش و گذراندن مقاطع تحصیلی مختلف نشان می‌دهد و همچنین با درجه و میزان موفقیت فرد در امتحانات تعیین می‌گردد (آکسا و دوفرا^۲، ۲۰۱۵). به عبارتی، عملکرد تحصیلی را می‌توان به عنوان میزان دسترسی یک دانش‌آموز به اهداف تحصیلی تعریف کرد (ودل و پروپت^۳، ۲۰۱۷). عملکرد تحصیلی به وضوح تحت تأثیر متغیرهای بی‌شمار و مرتبطی قرار می‌گیرد. مطالعات پیشین عوامل متعددی را شناسایی کرده‌اند که بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در مراکز مختلف تأثیر می‌گذارد. این عوامل شامل حضور در کلاس، سن، سبک‌های یادگیری و انتظارات، جنسیت، تعداد اعضا کلاس، شرایط ورود، درآمد خانواده (علی، مونیر، حیدر، خان و احمد^۴، ۲۰۱۳)، مهارت‌های هوشی، شخصیت، انگیزه، توانایی‌ها، علائق، عادات مطالعه، عزت‌نفس یا روابط معلم و دانش‌آموز می‌باشند (لاماس^۵، ۲۰۱۵). از جمله عوامل تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌توان به انعطاف‌پذیری کنشی اشاره کرد. انعطاف‌پذیری کنشی^۶، ویژگی شخصیتی است که شامل منابع درونی یا صفات توسعه‌یافته توسط یک فرد برای سلامت ماندن در شرایط دشوار زندگی است و نشان می‌دهد فرد چه میزان می‌تواند با تغییر شرایط مقابله کند و در برخورد با مسائل راه‌کارهای خلاقانه و جدید ارائه دهد (پنا، جونز، اورانچی، سیمیئو و مارکوئیز^۷، ۲۰۱۸). هنگامی که دانش‌آموز با یک فاجعه، مشکل طبیعی، مشکل سلامتی، رابطه، کار یا مشکل در مدرسه مواجه می‌شود، انعطاف‌پذیری چگونگی سازگار شدن او با چنین بحران‌هایی را توصیف خواهد کرد. از این رو، دانش‌آموزانی که دارای انعطاف‌پذیری کنشی بالایی هستند توانایی سازگاری بیشتر و استرس کمتر نسبت به دیگر دانش‌آموزان دارند و همین امر سبب بهبود عملکرد تحصیلی آن‌ها می‌گردد (مگنانو، کراپرو و پائولیلو^۸، ۲۰۱۵). همچنین این گروه از دانش‌آموزان برای مقابله با استرس‌ورهایی که دائماً در محیط تحصیل دارای تغییر هستند بهتر از دیگر افراد عمل می‌کنند و در مقابل پذیرش تجربیات جدید و نیازهای در حال تغییر هستند (کوهن^۹، ۲۰۱۷). از سوی دیگر، برآیند نتایج برخی تحقیق‌ها نشان می‌دهد که انعطاف‌پذیری کنشی علاوه بر رابطه مستقیمی که با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارد می‌تواند از طریق

¹ academic performance

² Akessa & Dhufera

³ Vedel & Poropat

⁴ Ali, Haider, Munir, Khan & Ahmed

⁵ Lamas

⁶ resilience

⁷ Peña, Jones, Orange, Simieou & Márquez

⁸ Magnano, Craparo & Paolillo

⁹ Cohen

متغیرهای واسطه‌ای به صورت غیرمستقیم نیز با عملکرد تحصیلی در ارتباط باشد. یکی از مهم‌ترین این متغیرها خوش‌بینی تحصیلی می‌باشد. خوش‌بینی تحصیلی^۱، نوعی فرهنگ‌سازمانی است که از تعامل بین تأکید تحصیلی دانش‌آموزان^۲، اعتماد دانش‌آموزان به معلمان^۳ و احساس هویت نسبت به مدرسه^۴ تشکیل می‌شود (اسچنن مورگان، بانکولی، میشل و مور^۵، ۲۰۱۳). تأکید تحصیلی، شرایط هنجاری و رفتاری مدرسه است که بر موفقیت تحصیلی و انطباق با استانداردهای علمی تأکید دارد و به طور مثبت با احساس تعلق دانش‌آموزان و عملکرد تحصیلی آن‌ها در ارتباط است (کانناتا، اسمیت و هاینس^۶، ۲۰۱۷). اعتماد دانش‌آموزان به معلمان، به منظور دستیابی به اهداف مدارس در راستای فراهم نمودن محیطی که دانش‌آموزان بتوانند در سطوح بالایی تحصیل کنند، شکل می‌گیرد، چراکه به منظور رسیدن به این هدف باید روابط معناداری را بین دانش‌آموزان و کادر مدرسه به‌ویژه معلمان ایجاد نمود. از طرفی دیگر، لازمه‌ی ایجاد رابطه اعتماد است (برون^۷، ۲۰۱۴). محققان بر تأثیر نقش اعتماد دانش‌آموزان به معلم تأکید دارند؛ چراکه بر این باورند که معلم با ایجاد حس اعتماد در دانش‌آموزان سبب افزایش مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های کلاسی شده و انگیزش بیشتری را برای بهبود عملکرد آن‌ها ایجاد می‌کند (میشل، کنسلر و موران^۸، ۲۰۱۸). احساس هویت نسبت به مدرسه، به عنوان داشتن احساس تعلق به مدرسه و ارزش‌های آن تعریف می‌شود (لانگویاردی، پرینو، مرنجو و ستانی^۹، ۲۰۱۶). این ویژگی، سبب ایجاد حس پذیرفتگی در دانش‌آموزان می‌گردد. همچنین با وجود این حس انگیزش دانش‌آموزان در انجام امور درسی افزایش یافته و به راحتی می‌توانند بسیاری از مسائل را حل کرده و عملکرد تحصیلی بهتری داشته باشند (مکسول، رینولدز، لی، ساباسیک و برومهد^{۱۰}، ۲۰۱۷). رابطه بین خوش‌بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان با میانجی‌گری انعطاف‌پذیری کنشی را می‌توان این‌گونه شرح داد که اعتماد دانش‌آموزان به معلم و احساس هویت نسبت به مدرسه سبب کاهش استرس و افزایش انعطاف‌پذیری آن‌ها می‌شود. به عبارتی، دانش‌آموزانی که خوش‌بینی تحصیلی بیشتری دارند، هنگام مواجه شدن با چالش‌ها در محیط تحصیل انعطاف-پذیری کنشی بیشتری از خود نشان می‌دهند (گومز-مولینرو، زایاس، رویز-گزنالس و گویل^{۱۱}، ۲۰۱۸). از سوی دیگر، انعطاف‌پذیری کنشی در دانش‌آموزان سبب سازگاری و انطباق بیشتر آن‌ها با شرایط گشته و عملکرد تحصیلی آن‌ها را بهبود می‌بخشد. مطالعه انجام‌شده توسط گامز، لویز و اوورتون^{۱۲} (۲۰۱۷) عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را مورد بررسی قرار داد و دریافتند

¹ academic optimism

² Student academic press

³ Student trust

⁴ Identification with school

⁵ Tschannen Moran, Bankole, Mitchell & Moore

⁶ Cannata, Smith & Haynes

⁷ Brown

⁸ Mitchell, Kensler & Moran

⁹ Longobardi, Prino, Marengo & Settanni

¹⁰ Maxwell, Reynolds, Lee, Subasic & Bromhead

¹¹ Gómez-Molinero, Zayas, Ruíz-González & Guil

¹² Gámez, Lopez & Overton

عواملی همچون داشتن مربی، انگیزه و انعطاف پذیری کنشی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان ارتباط دارد. پژوهش های اسچن موران و همکاران (۲۰۱۳)، کینگ بیول (۲۰۱۰) و مایکل^۱ (۲۰۰۴) رابطه بین خوش بینی تحصیلی و عملکرد تحصیلی تأیید شده است؛ اما همان طور که مشخص است، پژوهش مدونی که به بررسی رابطه خوش بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی در دانش آموزان با میانجی - گری انعطاف پذیری کنشی مبادرت نداشته است. لذا با توجه به این خلأ پژوهشی، این پژوهش در پی یافتن پاسخ این پرسش است که آیا بین خوش بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی در دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم با میانجی گری انعطاف پذیری کنشی رابطه وجود دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر بنیادی است و در آن از روش توصیفی - همبستگی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش کلیه دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان قدس به تعداد ۴۰۵۰ نفر بود. تعداد نمونه آماری با استفاده از فرمول سرانگشتی محاسبه تعداد نمونه مربوط به روش مدل سازی معادلات ساختاری مشخص شد. بر اساس این نمونه مجموع متغیرها و خرده مقیاس ها در عدد ۸ ضرب شد (گرین^۲، ۱۹۹۱). بر این اساس تعداد نمونه بر اساس فرمول $8m+50 = n$ محاسبه شد که در آن عدد ثابت، m مجموع متغیرها و خرده مقیاس ها و n تعداد نمونه بود. بر اساس این فرمول حجم نمونه برابر با ۱۳۸ ($138 = 11 \times 8 + 50 = 88 + 50$) می شود که در آن عدد ۴ مربوط به متغیر خوش بینی تحصیلی اسچن موران، بانکولی، میشل و مور^۳ (۲۰۱۳) و ۳ خرده مقیاس آن، عدد ۱ مربوط به متغیر انعطاف پذیری کنشی کانر و دیویدسون^۴ (۲۰۰۳) و عدد ۶ مربوط به متغیر عملکرد تحصیلی فام و تیلور^۵ (۱۹۹۹)، به نقل از درتاج، (۱۳۸۳) و ۵ خرده مقیاس آن است. بر این اساس تعداد افراد نمونه ۱۳۸ نفر در نظر گرفته شد. افراد نمونه با استفاده از روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند. داده های مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه های زیر گردآوری و توسط نرم افزارهای SPSS و AMOS ویرایش ۲۱ تحلیل شد.

ابزارهای پژوهش

ابراز سنجش خوش بینی تحصیلی: پرسشنامه خوش بینی تحصیلی توسط اسچن-موران و همکاران (۲۰۱۳) طراحی شده و شامل سه مؤلفه و ۲۸ سؤال است. این پرسشنامه در یک طیف لیکرت ۵ درجه ای خوش بینی تحصیلی را اندازه گیری نماید. گزینه خیلی زیاد نمره ۵، گزینه زیاد نمره ۴، گزینه متوسط نمره ۳، گزینه کم نمره ۲ و گزینه خیلی کم نمره ۱ می گیرد. البته شیوه نمره گذاری سؤال های ۱۷، ۲۳ و ۲۸ به صورت معکوس می باشد. این پرسشنامه شامل سه خرده مقیاس تأکید تحصیلی، اعتماد دانش آموزان به

¹ Mitchell

² Green

³ Tschannen Moran, Bankole, Mitchell & Moore

⁴ Connor and Davidson

⁵ educational performance test (EPT)

معلمان و یگانگی با مدرسه است. اعتماد دانش آموزان به معلمان با سوالات ۱ تا ۱۰، تأکید تحصیلی با سوالات ۱۱ تا ۱۸ و یگانگی با مدرسه با سوالات ۱۹ تا ۲۸ موردسنجش قرار می‌گیرد. روایی آن در ایران توسط قدم پور، امیریان، خلیلی گشنیگانی و نقی بیرانوند (۱۳۹۶) با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی به روش مؤلفه‌های اصلی و برای بررسی میزان پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی در پژوهش آنان نشان داد که با حذف چهار سؤال از کل پرسشنامه و تحلیل عاملی بقیه سوالات و چرخش نتایج با روش واریماکس، سه مؤلفه آشکار می‌شود. نتایج آلفای کرونباخ برای تأکید تحصیلی ۰/۹۵، برای اعتماد دانش آموزان به معلمان ۰/۸۵ و برای هویت به مدرسه ۰/۹۰ محاسبه شده است (قدم پور و همکاران، ۱۳۹۶). در پژوهش حاضر پایایی ابزار با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۶ به دست آمد.

ابراز سنجش انعطاف‌پذیری کنشی: مقیاس انعطاف‌پذیری کنشی توسط کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) طراحی شده است که دارای ۲۵ سوال بوده و هدف آن سنجش میزان انعطاف‌پذیری کنشی بر اساس مؤلفه‌های شایستگی / استحکام شخصی، اعتماد به غرایز شخصی با سوالات ۲۰-۱۸-۱۵-۶-۷-۱۹-۱۴، تحمل عواطف منفی با سوالات ۱-۴-۵-۲-۸، مهارت با سوالات ۲۲-۱۳-۲۱ و معنویت در افراد با سوالات ۳-۹ است. این پرسشنامه در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای انعطاف‌پذیری کنشی را اندازه‌گیری نماید. گزینه کاملاً درست نمره ۵، گزینه تا حدودی درست نمره ۴، گزینه نظری ندارم نمره ۳، گزینه تا حدودی غلط نمره ۲ و گزینه غلط نمره ۱ می‌گیرد. این پرسشنامه سوال معکوس ندارد. سازندگان آزمون در گروه‌های مختلف (عادی و خطر) روایی (به روش تحلیل عوامل و روایی همگرا و واگرا) و پایایی (به روش بازآزمایی و آلفای کرونباخ) مقیاس را به دست آورده‌اند. نتایج مطالعه مقدماتی مربوط به ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس، پایایی و روایی آن را تأیید کرده است (کانر و دیویدسون، ۲۰۰۳). علی پور (۱۳۹۴) با استفاده از روش آلفای کرونباخ، ضریب همسانی آن را ۰/۸۹ به دست آورد. در پژوهش حاضر پایایی ابزار با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد.

ابزار سنجش عملکرد تحصیلی: پرسشنامه سنجش عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان از پژوهش‌های فام و تیلور (۱۹۹۹) اقتباس شده است و در حوزه عملکرد تحصیلی برای جامعه ایران اعتبار یابی شده است (درتاج، ۱۳۸۳). آزمون عملکرد تحصیلی ۴۸ سوال دارد و ۵ مؤلفه خودکارآمدی، تأثیرات هیجانی، برنامه‌ریزی، فقدان کنترل پیامد و انگیزش را موردسنجش قرار می‌دهد. خودکارآمدی با سوالات ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵ و ۳۶، تأثیرات هیجانی ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸ و ۱۹، برنامه‌ریزی با سوالات ۱، ۲، ۳، ۴، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۴۰، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶ و ۴۸، فقدان کنترل پیامد با سوالات ۵، ۶، ۳۷ و ۳۸، انگیزش با سوالات ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۳۹، ۴۱، ۴۲ و ۴۷ موردسنجش قرار می‌گیرد. این ابزار در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای تکمیل می‌شود. گزینه خیلی زیاد نمره ۵، گزینه زیاد نمره ۴، گزینه متوسط نمره ۳، گزینه کم نمره ۲ و گزینه خیلی کم نمره ۱ می‌گیرد. این شیوه نمره‌گذاری در مورد سوالات شماره ۸، ۲۳، ۲۶ و ۳۳ معکوس شده است. در پژوهش قلتاش، اوجی نژاد و برزگر (۱۳۸۹) روایی محتوایی

پرسشنامه توسط اساتید تائید شد و پایایی پرسشنامه با آلفای کرونباخ ۰/۸۴ به دست آمد. در پژوهش حاضر پایایی ابزار با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۵ به دست آمد.

یافته‌ها

جدول ۱. وضعیت نمونه بر اساس پایه تحصیلی شرکت‌کنندگان

گروه	فراوانی	درصد	درصد معتبر	فراوانی تجمعی درصد معتبر
پایه تحصیلی	دهم	۴۶	۳۳/۳	۳۳/۶
	یازدهم	۴۵	۳۲/۶	۶۶/۴
	دوازدهم	۴۶	۳۳/۳	-
بدون پاسخ	۱	۰/۷	-	-
کل	۱۳۸	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
تحصیلات پدر	دیپلم	۱۰۴	۷۵/۴	۹۴/۵
	فوق دیپلم	۳	۲/۲	۹۷/۳
	لیسانس	۱	۰/۷	۹۸/۲
	فوق لیسانس	۲	۱/۴	-
	بدون پاسخ	۲۸	۲۰/۳	-
کل	۱۳۸	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
تحصیلات مادر	دیپلم	۱۰۱	۷۳/۲	۹۶/۲
	فوق دیپلم	۳	۲/۲	۹۹
	لیسانس	۰	۰	-
	فوق لیسانس	۱	۰/۷	-
	بدون پاسخ	۳۳	۲۳/۹	-
کل	۱۳۸	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

با توجه به اطلاعات جدول ۱، ۳۳/۳ درصد از دانش‌آموزان پایه دهم، ۳۲/۶ درصد پایه یازدهم و ۳۳/۳ درصد پایه دوازدهم بودند. لازم به ذکر است ۰/۷ درصد از دانش‌آموزان به این سوال پاسخ ندادند. همچنین تحصیلات ۷۵/۴ درصد از پدران دیپلم، ۲/۲ درصد فوق دیپلم، ۰/۷ درصد لیسانس و ۱/۴ درصد فوق لیسانس بود. لازم به ذکر است ۲۰/۳ درصد از افراد به این سوال پاسخ ندادند. در نهایت تحصیلات ۷۳/۲ درصد از مادران دیپلم، ۲/۲ درصد فوق دیپلم و ۰/۷ درصد فوق لیسانس بود. لازم به ذکر است ۲۳/۹ درصد از افراد به این سوال پاسخ ندادند.

جدول ۲. آمار توصیفی نمرات متغیرهای تحقیق

انحراف استاندارد	میانگین	بیشترین	کمترین	تعداد	منبع متغیر	
۸/۳۱	۲۴/۶۰	۴۰	۸	۱۳۸	انعطاف پذیری کنشی	
۸/۲۴	۳۲/۶۳	۵۰	۱۳	۱۳۸	اعتماد دانش آموزان به معلمان	مؤلفه های خوش بینی
۴/۴۴	۲۶/۲۷	۳۶	۱۷	۱۳۸	تأکید تحصیلی	تحصیلی
۸/۰۷	۳۰/۸۹	۴۶	۱۰	۱۳۸	یگانگی به مدرسه	
۵/۷۳	۲۸/۰۸	۴۰	۱۳	۱۳۸	خودکارآمدی	مؤلفه های عملکرد
۸/۳۱	۲۴/۶۰	۴۰	۸	۱۳۸	تأثیرات هیجانی	تحصیلی
۸/۱۷	۴۷/۶۰	۶۵	۲۹	۱۳۸	برنامه ریزی	
۳/۸۱	۱۱/۳۱	۲۰	۴	۱۳۸	فقدان کنترل پیامد	
۶/۴۲	۴۶/۳۰	۶۰	۳۱	۱۳۸	انگیزش	

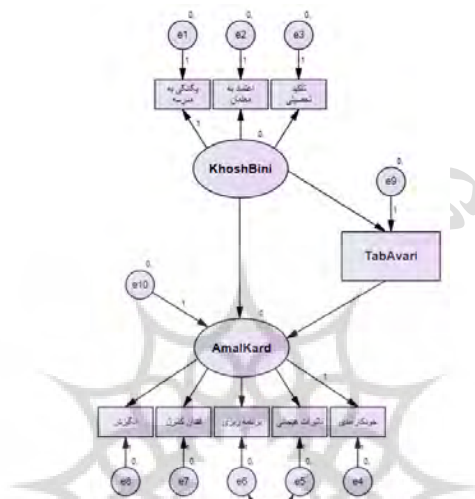
با توجه به اطلاعات جدول ۲، میانگین و انحراف معیار برای انعطاف پذیری کنشی برابر با $(۸/۳۱ \pm ۲۴/۶۰)$ محاسبه شده است. در بین مؤلفه های خوش بینی تحصیلی، اعتماد دانش آموزان به معلمان با میانگین و انحراف معیار برابر با $(۸/۲۴ \pm ۳۲/۶۳)$ دارای بیشترین میانگین و تأکید تحصیلی با میانگین و انحراف معیار برابر با $(۴/۴۴ \pm ۲۶/۲۷)$ دارای کمترین میانگین می باشد. در بین مؤلفه های عملکرد تحصیلی، برنامه ریزی با میانگین و انحراف معیار برابر با $(۸/۱۷ \pm ۴۷/۶۰)$ دارای بیشترین میانگین و فقدان کنترل پیامد با میانگین و انحراف معیار برابر با $(۳/۸۱ \pm ۱۱/۳۱)$ دارای کمترین میانگین می باشد.

به منظور بررسی رابطه خوش بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم با میانجی گری انعطاف پذیری کنشی پژوهش از روش مدل سازی معادلات ساختاری استفاده شده. لذا قبل از برازش مدل، پیش فرض های این روش آماری شامل ۱. پیش فرض نرمال بودن توزیع تک متغیری، ۲. پیش فرض نرمال بودن توزیع چندمتغیری، پیش فرض هم خطی چندگانه، پیش فرض استقلال بین خطاها و پیش فرض وجود رابطه بین متغیرهای پیش بین و میانجی با متغیر ملاک مورد بررسی و تأیید قرار گرفتند. پیش فرض نرمال بودن توزیع نمرات تک متغیری با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف بررسی شد و نتایج نشان داد نمرات این متغیرها، دارای توزیعی نرمال است. پیش فرض نرمال بودن چندمتغیری با استفاده از فاصله ماهالانوبیس^۱ و آماره مردیا^۲ (۱۹۷۱) سنجیده شد و نتایج نشان داد توزیع چندمتغیری بر اساس آماره مردیا با اطمینان ۹۵ درصد تأیید شد. پیش فرض هم خطی چندگانه

^۱ Mahalanobis

^۲ Mardia

بین متغیرهای پیش‌بین با استفاده از آماره تورم واریانس^۱ (VIF) و ضریب تحمل^۲ مورد بررسی قرار گرفت و نتایج نشان داد پدیده هم‌خطی بودن در متغیرهای پژوهش رخ نداده است. پیش فرض استقلال بین خطاها با استفاده از آماره دوربین واتسون^۳ بررسی شد و نتایج نشان داد فرض استقلال بین خطاها نیز پذیرفته می‌شود و پیش فرض وجود رابطه بین متغیرهای پیش‌بین و میانجی با متغیر ملاک با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون بررسی شد و نتایج نشان داد مؤلفه‌های پیش‌بین با ملاک همبستگی دارند. در نهایت و به منظور بررسی رابطه خوش‌بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم با میانجی‌گری انعطاف‌پذیری کنشی مدل زیر در نظر گرفته شد.

نمودار ۱: مدل اصلاح‌شده رابطه خوش‌بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم با میانجی‌گری انعطاف‌پذیری کنشی در این مدل خوش‌بینی متغیر پیش‌بین، انعطاف‌پذیری کنشی متغیر میانجی و عملکرد تحصیلی متغیر ملاک است و ارتباط بین جمله‌های خطای مؤلفه‌های تأثیرات هیجانی و برنامه‌ریزی بر اساس پیشنهاد نرم‌افزار و به منظور اصلاح برازش مدل مفروض شده است. نیکویی برازش مدل اصلاح‌شده در جدول ۳ ارائه شده است. علت استفاده از برنامه‌برازندگان مدل این است که این برنامه شاخص‌هایی را فراهم می‌کند که می‌توان با آن‌ها برازش کلی مدل با داده‌ها را اندازه گرفت. در واقع برازش کلی مدل مشخص می‌کند که مدل تا چه اندازه می‌تواند داده‌ها را به خوبی توضیح دهد. بر اساس پیشنهاد تامپسون^۴ شاخص‌های برازش شامل آزمون مجذور

¹ variance inflation factor

² tolerance

³ Durbin-Watson Test

⁴ Thompson

کای^۱ (CMIN)، شاخص برازش تطبیقی (CFI)^۲ و شاخص برازش نرم شده (NFI)^۳ مهم ترین این شاخص ها در بررسی برازش مدل هستند (گامست^۴ و گارینو^۵، ۲۰۰۶).

جدول ۳. شاخص های برازش مدل اصلاح شده رابطه خوش بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم با میانجی گری

انعطاف پذیری کنشی

شاخص	مقدار	مقدار قابل قبول	نتیجه
X ² /df	۲/۷۹۲	کوچک تر از ۳	قابل قبول
CFI	۰/۹۱۲	بزرگ تر از ۰/۸	قابل قبول
NFI	۰/۸۷۲	بزرگ تر از ۰/۸	قابل قبول
IFI	۰/۹۱۴	بزرگ تر از ۰/۸	قابل قبول

مجذور خی بر درجه آزادی در مدل اصلاح شده برابر با ۲/۷۹۲ است. همچنین آماره CFI و NFI نیز باید بالاتر از ۰/۸ هستند.

این اعداد نشان می دهند که مدل اصلاح شده برازش مطلوبی دارد. در ادامه به تحلیل ضرایب مدل و نتیجه گیری از فرضیات پرداخته شده است.

جدول ۴. خلاصه ضرایب مستقیم ارتباط بین خوش بینی تحصیلی و انعطاف پذیری کنشی با عملکرد تحصیلی

مسیر مستقیم	ضریب اثر		حدود استاندارد ۹۵ درصد	
	غیراستاندارد	استاندارد	حد پایین	حد بالا
خوش بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی	۰/۲۳۶**	۰/۳۵۹**	۰/۱۴۲	۰/۵۲۷
انعطاف پذیری کنشی با عملکرد تحصیلی	۰/۰۹۹*	۰/۳۰۰*	۰/۱۰۶	۰/۴۶۲
خوش بینی تحصیلی با انعطاف پذیری کنشی	۱/۰۹۷**	۰/۵۵۱**	۰/۴۲۵	۰/۶۶۲

* سطح معنی داری ۹۵ درصد ** سطح معنی داری ۹۹ درصد

نتایج حاصل از برآورد مدل پژوهش نشان می دهد انعطاف پذیری کنشی به میزان ۰/۳۰ واحد به صورت مثبت و معناداری با عملکرد تحصیلی رابطه دارد ($p < 0/01$) که با توجه خطای اندازه گیری این ضرایب در جامعه آماری اعدادی مابین ۰/۱۰۶ تا ۰/۴۶۲ خواهند بود. همچنین خوش بینی تحصیلی به میزان ۰/۳۶ واحد به صورت مثبت و معناداری با عملکرد تحصیلی رابطه دارد ($p < 0/01$) که با توجه خطای اندازه گیری این ضرایب در جامعه آماری اعدادی مابین ۰/۱۴۲ تا ۰/۵۲۷ خواهند بود. همچنین خوش بینی تحصیلی به میزان ۰/۵۵ واحد به صورت مثبت و معناداری با انعطاف پذیری کنشی رابطه دارد ($p < 0/01$) که با توجه خطای اندازه گیری این ضرایب در جامعه آماری اعدادی مابین ۰/۴۲۵ تا ۰/۶۶۲ خواهند بود.

¹ The Chi Square Test (χ^2)

² Comparative Fit Index

³ Normed Fit Index

⁴ Gamst

⁵ Guarino

جدول ۵. خلاصه ضرایب غیرمستقیم ارتباط بین خوش بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی با میانجی گری انعطاف پذیری کنشی

منبع تغییر		اثر کل		اثر غیرمستقیم
مسیر غیرمستقیم		استاندارد	غیراستاندارد	
خوش بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی با میانجی- گری انعطاف پذیری کنشی		۰/۳۴۵**	۰/۵۲۴**	۰/۱۰۹**
متغیر ملاک: عملکرد تحصیلی		** سطح معنی داری ۹۹ درصد		

در مورد رابطه غیرمستقیم خوش بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی با میانجی گری انعطاف پذیری کنشی، نتایج حاصل از برآورد مدل پژوهش نشان داد که مسیر غیرمستقیم به میزان ۰/۱۷ واحد به صورت مثبت و مستقیم معنادار است. بر این اساس بین خوش بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم با میانجی گری انعطاف پذیری کنشی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0/01$).

بحث و نتیجه گیری

نتایج حاصل از برآورد مدل پژوهش نشان داد خوش بینی تحصیلی واحد به صورت مثبت و معناداری با عملکرد تحصیلی رابطه دارد ($p < 0/01$). این یافته با پژوهش های کوچک زاده (۱۳۹۸)، علی شاهی (۱۳۹۶)، کینگ (۲۰۱۶) همخوان است. کوچک زاده (۱۳۹۷) نشان داد بین نمره کل خوش بینی تحصیلی با پیشرفت تحصیلی در گروه نمونه رابطه ساده و معنادار وجود دارد. همچنین علی شاهی (۱۳۹۶) نشان داد خوش بینی در پیشرفت تحصیلی در دانشجویان نقش دارد. کینگ (۲۰۱۶) نشان داد خوش بینی تحصیلی از مهم ترین ویژگی ها در معلمان و مدیران است که می تواند به افزایش عملکرد تحصیلی کمک کند. پژوهش راجیا و همکاران (۲۰۱۴) نشان داد بین خوش بینی تحصیلی و انگیزش تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد. نهایتاً گوری و شامبا (۲۰۱۴) نشان دادند بین خوش بینی تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان وجود دارد به طوری که دانش آموزانی که نظرات مثبتی از سوی معلمان و همکاران خود دریافت می کنند از نظر معلمان عملکرد تحصیلی بهتری نسبت به دیگر دانش آموزان دارند.

در تبیین تأثیر مثبت خوش بینی تحصیلی بر عملکرد تحصیلی باید به رفتارهای دانش آموزان خوش بین در امور تحصیلی توجه کنیم. از آنجاکه خوش بینی باعث مدیریت قوی، انتظارات بالا، تأکید بر مهارت های اساسی، ساخت محیط منظم و همچنین ارزیابی به صورت مکرر و منظم است (وو، هوی و تارتر، ۲۰۱۳)، می توان انتظار داشت دانش آموزان خوش بین امور تحصیلی خود را خوبی مدیریت می کنند و این مدیریت شرایط را برای بهبود عملکرد تحصیلی فراهم کند. همچنین خوش بینی در دانش آموزان سبب می گردد تا انرژی شان را بر اهداف شخصی متمرکز کرده (ماری، هار و لوتانز، ۲۰۱۴)، به سمت راه یا راه هایی جهت رسیدن به هدف هدایت شده

¹ Wu, Hoy & Tarter

² Maree, Haar & Luthans

و آن‌ها را به انجام فعالیت‌هایی خاصی که در آن‌ها احساس ضعف می‌کنند وادار می‌کند و از این طریق سبب بهبود عملکرد تحصیلی می‌شود.

حمایت معلم از دانش‌آموز به‌وسیله خلق موقعیت و فرصت‌هایی جهت نشان دادن توانایی حل مسائل و بیان ایده‌های جدید حس تعلق را در وی ایجاد کرده و سبب سازگار شدن بیشتر با شرایط و دشواری‌ها در زمینه‌های آموزشی خواهد شد. معلمان با شناخت خواسته‌ها و انتظارات دانش‌آموز از آن‌ها همواره به‌سوی برآورده کردن خواسته‌های آن‌ها گام برمی‌دارند. همچنین احساس تشویق و حمایت از سوی معلم باعث می‌شود تا دانش‌آموز از عملکرد خود احساس رضایت داشته و موفقیت تحصیلی افزایش یابد. دانش‌آموزان خوش‌بین سعی دارند مشارکت والدینشان و توانمند ساختن آن‌ها را برای غلبه بر چالش‌های تحصیلی‌شان جلب کنند. علاوه بر این، خوش‌بینی تحصیلی موجب می‌شود که دانش‌آموزانی که در انجام امور تحصیلی شکست‌خورده‌اند تا قوی‌تر برخیزند. همچنین به‌جای اینکه اجازه دهد تا مشکلات بر آن‌ها غلبه کند و عزم آن‌ها را از بین ببرد، راهی برای حل آن پیدا خواهد کرد (گازیولا، گنزالس و گازیولا، ۲۰۱۳). به همین دلیل نظام آموزشی و مسئولین مدارس باید به دنبال راهی جهت افزایش خوش‌بینی تحصیلی در دانش‌آموزان باشند.

دیگر یافته پژوهش نشان داد که انعطاف‌پذیری کنشی به میزان ۰/۳۰ واحد به‌صورت مثبت و معناداری با عملکرد تحصیلی رابطه دارد. این یافته با نتایج حاصل از پژوهش‌های صورت گرفته توسط زین‌العابدینی (۱۳۹۸)، ایزدی (۱۳۹۷)، رضاخواه مهربانی (۱۳۹۷)، درگاهی (۱۳۹۶)، پورقاز (۱۳۹۶)، باتمانی (۱۳۹۶)، موسوی نسب و ارغوانی پیراسلامی (۱۳۹۵)، آیلا و مانزانو (۲۰۱۸)، اوکی و همکاران (۲۰۱۶) همخوان است. زین‌العابدینی (۱۳۹۸) نشان داد انعطاف‌پذیری کنشی با موفقیت تحصیلی در دانشجویان رابطه دارد. نتایج پژوهش ایزدی (۱۳۹۷) نشان داد انعطاف‌پذیری کنشی و خودکارآمدی تحصیلی به‌صورت غیرمستقیم و از طریق مهارت‌های مطالعه بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارند. رضاخواه مهربانی (۱۳۹۷) نشان داد آموزش برنامه انعطاف‌پذیری کنشی موجب کاهش معنی‌دار عوامل استرس‌زا، واکنش به عوامل استرس‌زا شده و رضایت از تحصیل دانش‌آموزان را به‌صورت معنی‌دار افزایش می‌دهد. بر اساس پژوهش آیلا و مانزانو (۲۰۱۸) انعطاف‌پذیری کنشی تأثیر مثبتی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارد. به عبارتی با افزایش انعطاف‌پذیری کنشی، عملکرد تحصیلی نیز افزایش می‌یابد. نتایج پژوهش ناوتنی و کریمنکوا (۲۰۱۷) نشان داد بین انعطاف‌پذیری کنشی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد. نتایج پژوهش وانگی و همکاران (۲۰۱۵) نشان داد که بین انعطاف‌پذیری کنشی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد بطوریکه دانش‌آموزانی که دارای انعطاف‌پذیری بالایی می‌باشند از لحاظ تحصیلی موفق‌تر هستند.

¹ Gaxiola, Gonzalez & Gaxiola

انعطاف‌پذیری کنشی در امور تحصیلی صرفاً پایداری در برابر آسیب‌ها یا شرایط تهدیدآمیز نیست (حالتی انفعالی در رویارویی با شرایط خطرناک نیست) بلکه شرکت فعال و سازنده فرد در محیط است. انعطاف‌پذیری کنشی، فرآیند سازگاری تحصیلی در مواجهه با سختی‌های امور تحصیلی، تهدید یا منابع قابل توجه استرس است (رودس و روزل^۱، ۲۰۱۷). به عبارتی، توانایی منسجم کردن اطلاعات و مفاهیم از پیش آموخته‌شده، برای ارائه راه‌حل‌های جدید در مقابل تقاضاهای جدید تحصیلی است. دانش‌آموزانی که انعطاف‌پذیری کنشی دارند، از لحاظ روحی و روانی تحت شرایط مساعدی قرار دارند، قادر خواهند بود تحت شرایط مختلف هیجانات خود را کنترل کرده و با دقت و توجه بیشتری به یادگیری مهارت‌های علمی و تخصصی بپردازند. در واقع این دانش‌آموزان با اعتقاد به توانایی‌های خویش در شرایط گوناگون قادر به وفق دادن خود با شرایط موجود بوده و به تلاش خود در جهت رسیدن به اهداف تحصیلی‌شان ادامه می‌دهند. بر این اساس و در تبیین یافته حاضر می‌توان اذعان داشت که انعطاف‌پذیری کنشی در افراد تحت شرایط مختلف منجر به شکل‌گیری هیجانات مثبت در افراد می‌گردد و وجود هیجانات مثبت نیز به افزایش دقت و توجه و در نتیجه افزایش یادگیری فرد می‌گردد لذا می‌توان دریافت که وجود انعطاف‌پذیری کنشی در دانش‌آموزان منجر به بهبود عملکرد تحصیلی آنان می‌گردد و نتیجتاً اینکه بین عملکرد تحصیلی و انعطاف‌پذیری کنشی در دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

همچنین نتایج نشان داد خوش‌بینی تحصیلی به میزان ۰/۵۵ واحد به صورت مثبت و معناداری با عملکرد تحصیلی رابطه دارد. در این زمینه گومز-مولینرو و همکاران (۲۰۱۸) نشان دادند ۲۰ درصد از واریانس متغیر انعطاف‌پذیری کنشی دانش‌آموزان توسط خوش‌بینی تحصیلی پیش‌بینی خواهد شد. عوامل متعددی موجب می‌شود که شخصی که در معرض خطر قرار می‌گیرد، فشارهای زندگی را تحمل کند این عوامل شامل ویژگی‌های فردی، موقعیت خانوادگی و وضعیت محیطی است. همچنین در تبیین این یافته باید گفت که افراد خوش‌بین از روش‌های مقابله‌ی هیجان‌مدار که مستلزم دوری از مشکل و انفعال است و فرد بیشتر دچار استرس و فشار روانی ناشی از آن شده و در نهایت تسلیم استرس می‌شود کمتر استفاده می‌کنند. افراد خوش‌بین در مقابله با مشکلات و حوادث استرس‌زا و تهدیدکننده زندگی بیشتر به حل مسئله و ارزیابی مشکل به شکل سالم‌تر می‌پردازند. خوش‌بین‌ها با پذیرش نقش خود در ایجاد مشکل و تلاش برای اصلاح موقعیت در برابر مسئله ایستادگی می‌کنند و به‌طور کلی گرایش بیشتری به کاربرد راهبردهای مسئله‌مدار دارند. خوش‌بینی، یکی از ویژگی‌های افراد دارای انعطاف‌پذیری کنشی است. این‌گونه افراد نسبت به مسائل و مشکلات زندگی نگرشی مثبت و خوش‌بینانه دارند و همین نگرش مثبت سبب افزایش میزان تحمل آن‌ها در برابر مشکلات می‌شود. افراد دارای ویژگی انعطاف‌پذیری کنشی به دلیل میزان بالای خوش‌بینی و باورهای مثبت در آنان پس از شکست، ناامید و دلسرد نشده و بر میزان تلاش‌های خود ادامه می‌دهند.

^۱ Rhodes & Rozell

در نهایت و در مورد رابطه غیرمستقیم خوش بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری انعطاف‌پذیری کنشی، نتایج حاصل از برآورد مدل پژوهش نشان داد بین خوش‌بینی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم با میانجی‌گری انعطاف‌پذیری کنشی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. خوش‌بینی تحصیلی یک مفهوم امیدبخش است که می‌تواند در برنامه‌های پیشگیری از عوامل مختلف آسیب‌زا مورد توجه و استفاده قرار گیرد. برای دستیابی به خوش‌بینی مهارت‌ها و نگرش‌هایی لازم است از جمله سخت‌کوشی و کنترل. سخت‌کوشی به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا در رویارویی با تغییرات تنش‌زا، دشواری‌ها را به فرصت‌هایی پرمفعت تبدیل کنند. شیوه‌های سازگاری دانش‌آموز و ویژگی او را یاری می‌کنند فشارها و شرایط نامساعد زندگی را تحت تسلط خود درآورد. مقصود از کنترل، آن است که فرد به توانایی‌های خود برای اثرگذاری بر نتایج رویدادها ایمان داشته باشد که این خود موجب بهبود سطح انعطاف‌پذیری کنشی دانش‌آموز می‌شود. در تبیین این نتایج می‌توان به این نکته اشاره نمود که سبک اسناد (چگونگی تفسیر علت وقایع) بیشتر با حوزه انگیزش و به‌ویژه اعتمادبه‌نفس و پشتکار سروکار دارد به‌گونه‌ای که با تغییر سبک اسناد فرد می‌توان زمینه افزایش انگیزش پیشرفت وی را فراهم نمود. در فرایند تأثیر خوش‌بینی بر عملکرد تحصیلی از طریق انعطاف‌پذیری کنشی، سه نوع توانمندی مثبت صورت می‌گیرد: منبع کنترل درونی نسبت به وقایع مثبت و بیرونی نسبت به وقایع منفی که زمینه افزایش اعتمادبه‌نفس را فراهم می‌کند، تبیین علت وقایع ناخوشایند از پایدار به ناپایدار و کلی بودن علت وقایع به خاص بودن آن که زمینه افزایش تلاش و پشتکار فرد را برای کسب موفقیت فراهم می‌آورد. هر سه این توانمندی‌ها می‌توانند هم بر انعطاف‌پذیری کنشی و هم بر عملکرد تحصیلی تأثیر داشته باشد. خوش‌بینی یکی از ویژگی‌های افراد دارای انعطاف‌پذیری کنشی است، این‌گونه افراد با وجود قرارگرفتن در محیط‌های پرخطر و آسیب‌زا، روانشان آسیب نمی‌بیند و با مسائل و مشکلات تحصیلی به دید مثبت و همراه با خوش‌بینی نگاه می‌کنند و همین نگرش مثبت سبب افزایش میزان تحمل آنان در برابر مشکلات تحصیلی می‌شود، این‌گونه افراد برای آینده تحصیلی‌شان هدف و برنامه داشته و امور تحصیلی برایشان معنادار است؛ و به دلیل میزان بالای خوش‌بینی و باورهای مثبت در آنان پس از شکست، ناامید و دلسرد نشده و بر میزان تلاش‌های تحصیلی خود می‌افزایند که این امر موجب بهبود سطح عملکرد تحصیلی‌شان می‌شود.

منابع

- ایزدی، نوید (۱۳۹۷). بررسی روابط ساختاری خودکارآمدی تحصیلی، انعطاف‌پذیری کنشی، اضطراب تحصیلی و مهارت‌های مطالعه با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، پنجمین کنفرانس ملی روانشناسی علوم اجتماعی و تربیتی، بابل، موسسه علمی تحقیقاتی کومه علم آوران دانش.
- باتمانی، فردین (۱۳۹۶). رابطه ادراک از محیط یادگیری کلاس و تاب‌آوری با انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان کامیاران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان کرمانشاه.

- پورقاز، عبدالوهاب (۱۳۹۶). رابطه ی انعطاف‌پذیری کنشی با عملکرد تحصیلی در دانش‌آموزان خانواده های طلاق و عادی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه سیستان و بلوچستان، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- درتاج، فریبرز (۱۳۸۳). بررسی تأثیر شبیه سازی ذهنی فرآیندی و فرآوردهای بر بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان، ساخت و هنجاریابی عملکرد تحصیلی. پایان نامه، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی.
- درگاهی، مینا (۱۳۹۶). رابطه انعطاف‌پذیری کنشی تحصیلی، رویکردهای یادگیری و باورهای هوشی با جهت گیری هدف تسلطی و تعلل ورزی تحصیلی دانش‌آموزان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان آذربایجان شرقی، مرکز پیام نور تبریز.
- رضاخواه مهربانی، منیژه (۱۳۹۷). تاثیر آموزش انعطاف‌پذیری کنشی بر تیدگی و رضایت تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
- زین‌العابدینی، رضا (۱۳۹۸). رابطه ویژگی‌های شخصیتی سرسختی و انعطاف‌پذیری کنشی با موفقیت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تویسرکان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان همدان.
- علی پور، زینب (۱۳۹۴). تعیین میزان اثربخشی آموزش‌های مبتنی بر پذیرش و تعهد بر تاب آوری افراد مبتلا به میگرن. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان.
- علی شاهی، مریم (۱۳۹۶). نقش واسطه‌ای خوش‌بینی و استرس تحصیلی در رابطه حمایت اجتماعی ادراک شده با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه بیرجند. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه بیرجند.
- عزیزاده، حمید (۱۳۹۲). تاب آوری شناختی (بهبودی و اختلالات رفتاری). تهران نشر ارسباران
- قدم‌پور، عزت‌اله؛ امیریان، لیلا؛ خلیلی گشینگانی، زهرا و نقی بیرانوند، فاطمه (۱۳۹۶). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه خوش‌بینی تحصیلی دانش‌آموزان. اندازه‌گیری تربیتی، ۷ (۲۷)، ۶۴-۴۵.
- قلاتش، عباس؛ اوجی نژاد، احمدرضا؛ برزگر، محسن (۱۳۸۹). تاثیر آموزش راهبردهای فراشناخت بر عملکرد تحصیلی و خلاقیت دانش‌آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی، روانشناسی تربیتی، ۱ (۴)، ۱۱۹-۱۳۵.
- کوچک زاده، اکرم (۱۳۹۷). رابطه الگوهای ارتباطی خانوادگی و خوش‌بینی تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر متوسطه شهرستان دورود. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور استان خوزستان
- موسوی نسب، سید محمد حسین؛ ارغوانی پیر سلامی، مینا (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین انعطاف‌پذیری کنشی و فرسودگی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان، سومین کنفرانس بین المللی نوآوری های اخیر در روانشناسی، مشاوره و علوم رفتاری، تهران، موسسه آموزش عالی نیکان.
- وحیدی، زهرا؛ براتعلی، مریم (۱۳۹۶). پیش‌بینی میزان عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه بر اساس مهارت‌های فراشناختی و خودنظم بخشی. دو ماهنامه علمی پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۱۰ (۲)، ۱۱۴-۱۰۳.

- Akessa, G., Dhufera, A. (2015). Factors that Influences Students Academic Performance: A Case of Rift Valley University, Jimma, Ethiopia, *Journal of Education and Practice*, 6 (22):1-10.
- Ali, S., Haider, Z., Munir, F., Khan, H., and Ahmed, A. (2013). Factors Contributing to the Student Academic Performance: A Case Study of Islamia University Sub-Campus. *American Journal of Educational Research*, (1), 283-289
- Ayala, J. & Manzano, G. (2018). Academic performance of first-year university students: the influence of resilience and engagement. *Higher Education Research & Development*, (2), 1-16.
- Brown, L. (2014). The Importance of Trust. *Instructional Superintendent, Teach For America '99*
- Buttelmann, F., Karbach, J. (2017). Development and Plasticity of Cognitive Flexibility in Early and Middle Childhood. *Front. Psychol*, 1040 (8): 1-6.
- Cannata, M., Smith, T., Haynes, KT. (2017). Integrating Academic Press and Support by Increasing Student Ownership and Responsibility. *AERA*, 3 (3): 1-13.
- Chang, I. H. (2011). A study of the relationships between distributed leadership, teacher academic optimism and student achievement in Taiwanese elementary schools. *School Leadership & Management*, 31(5), 491-515.
- Chilca Alva, M. (2017). Self-Esteem, Study Habits and Academic Performance among University Students. *Propósitos y Representaciones*, 5 (1): 71-127.
- Cohen, H. (2017). What is Resilience? *Psych Central*, 1 (2): 5- 12.
- Connor, K. M. & Davidson, J. R. T. (2003). Development of new resilience scale: the Connor-Davidson Resilience scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*, 18,
- Gámez, R., Lopez, W., & Overton, B. (2017). Mentors, Resiliency, and Ganas: Factors Influencing the Success of DACAmented, Undocumented, and Immigrant Students in Higher Education. *Journal of Hispanic Higher Education*, 16(2), 144-161
- Gaxiola, J. C., Gonzalez, S., & Gaxiola, E. (2013). Autorregulación, resiliencia y metas educativas: variables protectoras Del rendimiento académico de bachilleres. *Revista Colombiana de Psicología*, 22(2), 241-252
- Gómez-Moliner, R., Zayas, A., Ruíz-González, P., & Guil, R. (2018). Optimism and resilience among university students. *International Journal of Developmental and Educational Psychology*, (1), 147- 154.
- Green, SB. (1991). How many subjects does it take to do a regression analysis? *Multivariate Behavioral Research*, (26), 499- 510
- King, D. (2016). The Impact of Academic Optimism and Organizational Citizenship Behaviors on Student Achievement in California High-Poverty Secondary Charter. Submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Education in Organizational Leadership
- Lamas, H. (2015). Sobre el rendimiento escolar. *Propósitos y Representaciones*, 3(1), 313-386
- Longobardi, C., Prino, L. E., Marengo, D., and Settanni, M. (2016). Student-teacher relationships as a protective factor for school adjustment during the transition from middle to high school. *Front. Psychol*, (7), 19-88
- Magnano, P., Craparo, G., & Paolillo, A. (2015, October 25). Resilience and emotional intelligence: Which role in achievement motivation. *International Journal of Psychology Research*, 9(1), 2011-2084
- Maree, R., Haar, J., Luthans, F. (2014). The Role of Mindfulness and Psychological Capital on the Well-Being of Leaders. *Journal of occupational health psychology*, 19, 10.1037/a0037183.
- Maxwell, S., Reynolds, KJ., Lee, E., Subasic, E., and Bromhead, D. (2017). The Impact of School Climate and School Identification on Academic Achievement: Multilevel Modeling with Student

- and Teacher Data. *Front. Psychol*, 8, 20-69
- McConnell, H., & Stull, L.G. (2017). Hope, Life Satisfaction, and Motivation. *Modern Psychological Studies*, 23 (1), 1-19.
 - Mitchell, R. (2004). The effects of trust on student identification and academic performance. Doctoral dissertation, Oklahoma State University, Stillwater, OK.
 - Mitchell, R., Kensler, L., & Moran, T. (2018). Student trust in teachers and student perceptions of safety: positive predictors of student identification with school. *International Journal of Leadership in Education*, 21 (2), 135- 154.
 - Peña, C., Jones, L., Orange, A., & Simieou, F., & Marquez, J. (2018). Academic success and resiliency factors: A case study of unaccompanied immigrant children. *American Journal of Qualitative Research*, 2 (1), 162-181.
 - Rhodes, A., Rozell, T. (2017). Cognitive flexibility and undergraduate physiology students: increasing advanced knowledge acquisition within an ill-structured domain. *Adv Physiol Educ*, (41): 375- 382.
 - Tschannen Moran, M., Bankole, RA., Mitchell, RM., Moore, Jr. (2013). Student Academic Optimism: a confirmatory factor analysis". *Journal of Educational Administration*, 51 (2), 150-157.
 - Vedel, A., Poropat, A. (2017). Personality and Academic Performance. *ResearchGate*, 2 (5), 1-23.
 - Wu, J. H., & Hoy, W. K. (2013). Enabling school structure, collective responsibility, and a culture of academic optimism: Toward a robust model of school performance in Taiwan. *Journal of Educational Administration*, 51 (2), 176-193